УДК 929:37.091.33

СТАМБОЛ Ігор,
кандидат історичних наук, доцент кафедри інформаційних комунікацій Факультету української філології, культури і мистецтва Київського столичного університету імені Бориса Грінченка (м. Київ, Україна)
i.stambol@kubg.edu.ua
ORCID: https://orcid.org/0000-0002-3099-3862

НАУКОВО-ОСВІТНІЙ ПОТЕНЦІАЛ БІОГРАФІЧНИХ ПРОЄКТІВ

У статті проаналізовано становлення й сучасний стан поняття «біографічний проєкт» в українському та зарубіжному гуманітарному просторі. Продемонстровано, що в науковій і освітній традиції відсутнє уніфіковане трактування цього терміну: він варіюється від психологічного розуміння як форми самопроєкції особистості до педагогічного інструменту, що постає як проєкт дослідження біографії. Обґрунтовано доцільність ширшого підходу, відповідно до якого біографічний проєкт розглядається як багатовимірний культурно-науковий та освітній феномен, що функціонує як у формі навчального дослідницького завдання, так і як тривала практика репрезентації життєписів у культурному й цифровому середовищі.

Окреслено місце біографічних проєктів у системі освіти: від шкільного до університетського рівня, як методу навчання, змістового компонента гуманітарних дисциплін і форми проєктної діяльності. Запропоновано класифікацію біографічних проєктів на традиційні (дослідницькі, видавничі, меморіальні, мистецькі) та інноваційні (цифрові платформи, інтерактивні мапи, аудіовізуальні формати, соціальні медіа), а також визначено їхній освітній потенціал. Доведено, що традиційні формати забезпечують методологічну глибину та формування академічних компетентностей, тоді як інноваційні сприяють розвитку цифрової грамотності, медіакомунікації та креативного мислення.

Проаналізовано також освітній потенціал навчальної дисципліни «Біографічні проєкти в Україні та світі» як прикладу інтеграції теоретичних і практичних підходів до біографістики у вищій освіті. Визначено, що курс формує комплекс міждисциплінарних компетентностей: аналітичних, дослідницьких, цифрових, комунікаційних і проєктних, а також сприяє розвитку

критичного мислення і розуміння механізмів формування історичної пам'яті. З'ясовано, що біографічні проєкти виступають ефективним інструментом модернізації гуманітарної освіти, поєднуючи академічне знання із практиками публічної історії, цифрової гуманітаристики та культурної комунікації.

***Ключові слова**: біографічний проєкт, біографічні студії, освіта, цифрова гуманітаристика, культурна комунікація.*

SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL POTENTIAL OF BIOGRAPHICAL PROJECTS

The article analyzes the formation and current state of the concept of the «biographical project» in Ukrainian and international humanities discourse. It demonstrates that there is no unified interpretation of this term in scholarly and educational traditions: it ranges from a psychological understanding as a form of personal self-projection to a pedagogical tool defined as a project for researching a biography. The study substantiates the relevance of a broader approach, according to which a biographical project is viewed as a multidimensional cultural, scholarly, and educational phenomenon that functions both as a learning research task and as a long-term practice of representing life narratives within cultural and digital environments.

The place of biographical projects within the education system is outlined: from school to university levels, as a teaching method, a content component of humanities disciplines, and a form of project-based learning. A classification of biographical projects into traditional (research, publishing, memorial, artistic) and innovative (digital platforms, interactive maps, audiovisual formats, social media) is proposed, along with an analysis of their educational potential. It is argued that traditional formats ensure methodological depth and the development of academic competencies, whereas innovative formats foster digital literacy, media communication skills, and creative thinking.

The article also examines the educational potential of the academic course «Biographical Projects in Ukraine and the World» as an example of integrating theoretical and practical approaches to biography studies in higher education. It is established that the course develops a complex of interdisciplinary competencies, including analytical, research, digital, communication, and project-based skills, while also fostering critical thinking and an understanding of the mechanisms of shaping historical memory. The study concludes that biographical projects serve as an effective tool for modernizing humanities education by combining academic knowledge with the practices of public history, digital humanities, and cultural communication.

***Keywords:** biographical project, biographical studies, education, digital humanities, cultural communication.*

Постановка проблеми. На сьогодні в Україні сформувалася значна та багатовимірна традиція біографічних студій і біографічних практик, пов’язаних із життєписами видатних діячів минулого та сучасності. Біографічні студії часто виходять за межі суто дослідницького поля й набувають статусу важливого елемента освітніх, культурних, цифрових і меморіальних практик. Водночас біографічні проєкти, що зазвичай виконують популяризаторську функцію, сьогодні перетворюються на складні багаторівневі системи виробництва, інтерпретації та трансляції історико-культурного знання, що є цінним і для освітніх процесів.

У цьому контексті виникає потреба концептуалізації біографічного проєкту як окремої освітньої та дослідницької категорії. Актуальність проблеми посилюється трансформацією освітнього середовища, у якому біографічні проєкти дедалі частіше використовуються як інструменти проєктного навчання, цифрової гуманітаристики, громадянської освіти та культурної комунікації. Вони функціонують одночасно як метод навчання, як змістовий компонент дисциплін і як форма практичної діяльності студентів.

Певну проблему становить і недостатня систематизація різновидів біографічних проєктів та нечіткість їхнього місця у структурі вищої освіти. Традиційні форми (дослідницькі студії, видавничі ініціативи, меморіальні заходи) та інноваційні цифрові практики (онлайн-платформи, інтерактивні мапи, подкасти, соціальні медіа) часто функціонують паралельно, але без належного теоретико-методологічного узгодження. Це ускладнює формування цілісного уявлення про освітній потенціал біографічних проєктів та їхню роль у підготовці сучасного гуманітарного фахівця.

Мета дослідження: комплексно проаналізувати біографічні проєкти як багатовимірний освітній, науковий і культурний феномен сучасної гуманітаристики, що функціонує одночасно як навчально-дослідницький

інструмент і як тривала культурна практика репрезентації життєписів. Дослідження спрямоване на визначення теоретико-методологічних засад біографічного проєктування, окреслення потенціалу окремих типів проєктів (традиційні й інноваційні формати), а також аналіз освітніх компонентів спеціальної навчальної дисципліни, пов'язаної з біографічними проєктами. Дане дослідження присвячене також аналізу освітнього потенціалу біографічних проєктів як інструменту формування дослідницьких, цифрових, комунікаційних і проєктних компетентностей у системі вищої освіти. Крім того, аналізуються механізми їхнього впливу на трансформацію історичної пам'яті, гуманітарного знання, освітніх практик тощо.

Аналіз наукових досліджень. Сучасні українські та зарубіжні дослідження лише частково розкривають освітній потенціал біографічних проєктів, водночас демонструючи різні підходи до його інтерпретації. Так, у працях О. Єрахторіної поняття «біографічний проєкт» фактично наближається до біографічної проєкції або самопроєкції особистості [6]. У педагогічній традиції, особливо зарубіжній, біографічний проєкт частіше трактується як навчальне завдання з реконструкції життєпису, або план (проспект) дослідження біографії. Більш наближеним до розуміння біографічного проєкту як багатовимірного культурно-освітнього феномену є підхід Л. Березівської, яка акцентує увагу на розвитку біографічних онлайн-проєктів у відповідь на виклики дистанційної освіти та повномасштабної війни [1]. Подібний підхід простежується у спільних працях Л. Березівської, О. Міхна та О. Пінчук, де біографічні онлайн-проєкти вже постають як цифрові освітні моделі з чітко визначеними функціями комунікації, навчання та популяризації знань [14].

Водночас саме біографічне знання як освітній інструмент згадується досить часто. Зокрема І. Розман обґрунтувала важливість біографічного знання для педагогів [9] та розробила освітній курс із методичними матеріалами

«Педагогічна біографістика», у якому зібрано теоретичні і практичні рекомендації до набуття здобувачами освіти певних компетенцій на основі знань про видатних педагогів [10]. У колективній праці Полтавського педагогічного університету, подібно, охарактеризовано біографічне знання про видатних педагогів у контексті підвищення кваліфікації сучасних освітян [5]. Частково педагогічну роль біографіки висвітлено і в методичному посібнику І. Голубович, присвяченому історії філософії України [3]. Інший популярний контекст – біографіка як основа патріотичного виховання – проаналізувала зокрема Н. Дічек, охарактеризувавши використання біографічних знань і практик у контексті формування історичної пам'яті, як складника національної ідентифікації у здобувачів освіти [4]. Загальний погляд на роль біографічного знання для різних рівнів освіти можна простежити як в українських (зокрема Н. Шарошкіна [13]), так і закордонних дослідженнях, зокрема Б. Люкенбіл [16], Б. Буено [15] та ін. Проте саме значення біографічних проєктів в освітньому процесі до цього в науковій літературі не окреслювалося.

Виклад основного матеріалу. В освітньому контексті поняття «біографічний проєкт» має щонайменше два принципово різні значення – як дослідницький план, або план-проспект і як тривала біографічна практика. У першому випадку біографічний проєкт розуміється як структурований план дослідження, спрямований на вивчення конкретної постаті або групи осіб. Це доволі поширена освітня практика в Україні та світі, що включає невелике дослідження, що є обмеженим у часі та має завершений навчальний продукт (есе, доповідь, презентація, дослідницька робота тощо). Проте в його основі лежить предмет, об'єкт і завдання біографічного дослідження, тому цей навчально-дослідницький інструмент має відмінну природу від того, що буде розглянуто нижче.

У другому випадку біографічний проєкт трактується як тривала біографічна практика, що виходить за межі окремого навчального завдання і набуває характеру культурної, освітньої або дослідницької ініціативи [11]. Це можуть бути довготривалі видавничі серії, цифрові платформи, меморіальні програми, музейні або освітні проєкти, які системно працюють з біографічним матеріалом, формують нові інтерпретації постатей і нові культурно-історичні сенси, що впливають на національну культуру загалом, а інколи і стають транснаціональними. У такому значенні біографічний проєкт функціонує як відкрита, динамічна система, що постійно доповнюється новими даними, інтерпретаціями та форматами репрезентації. Саме цьому, широкому варіанту поняття «біографічний проєкт» присвячено дослідження.

Біографічний компонент в освіті є досить широким і проявляється на різних рівнях – від шкільного навчання до університетських курсів. Найчастіше він присутній не як окрема дисципліна, а як метод, зміст або формат навчання**,** що інтегрується в інші освітні практики. Біографіка часто є базовим елементом у гуманітарному напрямі освіти, зокрема в історії та літературі, де вивчення постатей письменників, учених, політичних і культурних діячів формує цілісне уявлення про епохи та процеси.

Другий рівень – це біографічні студії та біографістика в освіті та академічному просторі, де біографія розглядається як об’єкт різножанрового наукового аналізу. В освітньому контексті така робота формує навички роботи з джерелами, критичного читання життєписів, реконструкції інтелектуальних контекстів та аналізу механізмів формування історичної пам’яті.

Ще один рівень можна виокремити як проєктне та інноваційне навчання, де біографічність реалізується через проєкти, цифрові платформи, мапи пам’яті, подкасти, відео-формати та інтерактивні ресурси. Причому здобувачі освіти можуть використовувати вже готові біографічні проєкти для пізнання певних

явищ, а також створювати власні проєкти. Користувацький варіант взаємодії здобувачів з біографічними проєктами (цифровими бібліотеками, мапами, архівними виставками) в сучасній освіті формує цифрову біографічність освіти.

Виходячи з наявного розподілу біографічних проєктів на класичні та інноваційні, простежимо далі, як саме вони впливають на освітній процес у ситуації, коли здобувачі користуються ними як ресурсом [11]. Біографічні проєкти можуть функціонувати як багаторівнева система навчальних і дослідницьких практик, що забезпечує формування широкого спектра компетентностей – від академічно-дослідницьких до цифрово-комунікаційних.

Дослідницькі біографічні проєкти (академічні серії статей, монографії, архівні студії, біографічні словники та енциклопедії) мають базове освітнє значення, оскільки формують у студентів навички критичної роботи з джерелами, реконструкції життєписів, аналізу історичного контексту та інтерпретації біографічного матеріалу. Їхній потенціал полягає у розвитку наукового мислення, методологічної культури та здатності до самостійного дослідження. У навчальному процесі вони використовуються як основа гуманітарного знання, та є корисними для написання кваліфікаційних робіт, підготовки доповідей та участі в наукових семінарах.

Книжкові та видавничі біографічні проєкти (біографії, епістолярні видання, щоденники, фотодокументальні збірки) мають потужний освітній потенціал у формуванні текстологічної та інтерпретаційної компетентності. Вони навчають студентів працювати з різними типами текстів, розрізняти документальне й художнє, аналізувати редакторські стратегії та розуміти механізми канонізації постатей. У навчальному процесі такі проєкти використовуються як матеріал для літературознавчого, історичного та культурологічного аналізу, а також як основа для навчальних кейсів із видавничої справи.

Меморіальні біографічні проєкти (конференції, ювілейні заходи, круглі столи, наукові читання) виконують функцію формування академічної комунікації та залучення студентів до професійного наукового середовища. Їхній освітній потенціал полягає у розвитку навичок публічної презентації, наукової дискусії, роботи з колективною пам'яттю та розуміння механізмів академічної традиції. У межах освітнього процесу вони сприяють інтеграції студентів у наукову спільноту та формують досвід участі в реальних наукових подіях.

Літературні та мистецькі біографічні конкурси (есеї, поетичні, художні, мультимедійні конкурси – присвячені постатям) мають значний креативно-освітній потенціал, оскільки стимулюють інтерпретацію біографічного матеріалу через творчість. Вони формують у здобувачів освіти навички мозкового штурму, інтерпретації, креативного мислення та міждисциплінарного підходу до постатей минулих епох. У навчальному процесі такі проєкти дозволяють поєднати академічне знання з художнім осмисленням, сприяючи розвитку емоційного інтелекту та культурної рефлексії в учасників проєкту.

Фестивальні та сценічні біографічні проєкти (театральні постановки, кінопокази, музичні й мистецькі фестивалі з прив'язкою до постатей) додають освітніх навичок у сфері візуальної та аудіальної інтерпретації історичного знання. Вони формують здатність до сприйняття біографії як культурного сценарію, розвивають естетичне мислення та навички інтерпретації через мистецькі форми. У вищій освіті такі проєкти використовуються як інструмент міждисциплінарного навчання на перетині культурології, історії та мистецтвознавства.

Біографічні онлайн-платформи та цифрові енциклопедії, як інноваційні та часто інтерактивні біографічні проєкти, мають високий потенціал у формуванні цифрових компетентностей. Вони дозволяють студентам працювати з великими масивами даних, опановувати принципи цифрової архівістики, візуалізації

інформації та побудови гіпертекстових структур. У навчальному процесі такі ресурси використовуються для самостійного дослідження, створення цифрових колекцій та навчальних проєктів, що розвивають інформаційну грамотність.

Інтерактивні біографічні онлайн-мапи забезпечують розвиток просторового мислення та навичок візуалізації історико-біографічних даних. Робота з ними не лише дозволяє здобувачам освіти аналізувати життєвий шлях постатей у просторовому вимірі, а й формує у них навички розуміння історії, географії та цифрових технологій. У навчальному процесі вони корисні для краєзнавчих досліджень, проєктної роботи та розвитку цифрової гуманітаристики.

Аудіо- та відео біографічні проєкти (подкасти, документальні фільми, відеолекції, інтерв'ю) формують навички медіаграмотності, критичного сприйняття інформації та вміння опрацьовувати аудіовізуальні джерела. Їхній освітній потенціал полягає у здатності трансформувати складні наукові знання у доступні формати, що сприяє популяризації біографічного знання та розвитку комунікаційних навичок. Варто додати, що цей формат біографічних проєктів є дуже привабливим у контексті сучасних тенденцій та легко опановується здобувачами освіти [2].

Біографічні проєкти в соціальних мережах (інстаграм-акаунти, TikTok-кампанії, флешмоби) дозволяють здобувачам освіти розвивати навички у сфері цифрової комунікації та сучасних інформаційних кампаній. Вони формують розуміння механізмів інформаційного впливу, навички створення коротких форматів контенту та роботи з масовою аудиторією. У навчальному процесі біографічні медіа-кампанії можуть використовуватися для розвитку цифрової креативності та медіакомпетентності.

Освітні мультимедійні платформи (онлайн-курси, віртуальні виставки, інтерактивні лекції) забезпечують інтеграцію біографічного знання в систему

формальної та неформальної освіти. Їхній потенціал полягає у створенні гнучкого навчального середовища, що дозволяє індивідуалізувати освітній процес, розширювати доступ до знань і формувати навички самостійного навчання.

Тож кожен вид біографічних проєктів у вищій освіті виконує специфічну дидактичну функцію: традиційні формати забезпечують наукову глибину та методологічну основу, тоді як інноваційні – розширюють комунікаційні можливості, цифрову взаємодію та практичне застосування знань. Водночас, якщо здобувач долучається до створення одного із таких проєктів, то усі дидактичні функції поглиблюються як теоретичним, так і практичними навичками. Досвід створення проєкту приносить нові грані у знання про «об'єкт дослідження» та додає здобувачу освіти «додаткову вартість» у вигляді його власного внеску до проєкту. Цей внесок може бути абсолютно різноманітним, залежно від виду проєкту. Для прикладу, конкурс «Лідер Українства», присвячений діяльності родини Грінченків, має значення як для популяризації родини просвітників, так і для компетенцій учасників проєкту [12]. Від початку – процес створення відео-роботи і до втілення онлайн-мапи життя постатей, забезпечує учасників проєкту такими навичками: дослідницька робота, написання сценарію, сценічна постановка, зйомка, монтаж, комунікація і адвокація, популяризація матеріалу з платформи оприлюднення тощо.

Окремо варто відзначити роль біографічних проєктів як формального освітнього курсу у системі вищої освіти. Це можна простежити на прикладі курсу «Біографічні проєкти в Україні та світі», який впроваджено як вибірковий у межах міждисциплінарної магістерської програми «Біографістика і текстологія» у Київському столичному університеті імені Бориса Грінченка [7]. Курс має три кредити і спрямований на формування умінь розпізнавати різні типи біографічних проєктів, а також розуміти їхню технологію створення [8].

Навчальна дисципліна «Біографічні проєкти в Україні та світі» має виражений міждисциплінарний та інноваційний характер і розглядає біографічний проєкт як культурний, науковий і освітній феномен, що формує сучасні практики роботи з історичною пам'яттю та персональними наративами. Освітній потенціал курсу полягає у поєднанні теоретичного осмислення біографістики з практичними навичками аналізу, класифікації та проєктування біографічних ініціатив у різних соціокультурних контекстах.

Структура курсу, яка охоплює теоретичний блок (поняття, типологія, методологія), порівняльний блок (досвід ЄС, США, країн глобального Півдня) та практично-інноваційний блок (українські класичні та цифрові проєкти), забезпечує формування у студентів системного розуміння біографічного проєкту як інструменту гуманітарного знання та культурної комунікації. Особливу освітню цінність має акцент на поєднанні традиційних і цифрових форматів, що дозволяє інтегрувати класичні академічні підходи з сучасними медіа- та цифровими практиками. Окремо слід відзначити значення курсу у формуванні критичного ставлення до історичних наративів і механізмів конструювання пам'яті. У цьому контексті курс має також виразний громадянський і деколонізаційний вимір, оскільки дозволяє переосмислювати роль постатей і подій у національному та глобальному контекстах.

Окремий блок курсу становлять проєктно-організаційні компетентності, які формуються через залучення студентів до розробки концепцій біографічних проєктів, планування їх реалізації та розуміння логіки культурних і освітніх ініціатив. У цьому контексті курс сприяє розвитку здатності мислити в категоріях культурного продукту, цільової аудиторії та суспільного впливу. Значну роль відіграють цифрові компетентності, що формуються через опанування сучасних форматів біографічних проєктів, зокрема онлайн-платформ, інтерактивних мап, мультимедійних ресурсів, аудіо- та відеоконтенту,

а також через розуміння специфіки цифрової гуманітаристики та комунікації в соціальних мережах.

Унікальність курсу «Біографічні проєкти в Україні та світі» для бібліотечних фахівців та філологів полягає також у поєднанні класичного гуманітарного знання із сучасними практиками цифрової комунікації та проєктного менеджменту. Це формує важливий тип професійної компетентності, орієнтований на роботу з біографічним знанням як ресурсом культури та освіти. Для бібліотечних фахівців курс є унікальним тим, що трансформує традиційне уявлення про бібліотеку як інституцію збереження інформації у простір активного виробництва культурних наративів: бібліотечний фахівець може бути не лише менеджером фондів, а й медіатором біографічного знання, куратором цифрових колекцій, організатором меморіальних і просвітницьких проєктів, який може формувати і задовольняти суспільний запит на історичну пам’ять через виставки, онлайн-ресурси, мапи пам’яті та інші біографічні ініціативи. Для філологів унікальність курсу полягає в розширенні традиційного текстоцентричного підходу до літератури й мови до ширшого біографічного та культурно-наративного виміру, де автор, текст і контекст розглядаються як елементи єдиного комунікативного простору, а біографіка є інструментом інтерпретації літературного процесу, формування канону та деконструкції імперських наративів у культурній та інтелектуальній спадщині.

Висновки. Біографічні проєкти в сучасному освітньому просторі постають як багатовимірний інструмент, що поєднує функції навчального методу, змістового ресурсу та практики культурної комунікації. Їхній освітній потенціал розкривається через здатність інтегрувати дослідницькі, аналітичні, цифрові та комунікаційні підходи, формуючи у здобувачів освіти комплексні гуманітарні компетентності. Біографічний проєкт, як тривала культурно-освітня практика, забезпечує системний вплив на формування історичної пам’яті, культурної

ідентичності та освітнього середовища. В освітньому процесі традиційні біографічні проєкти формують методологічну основу та глибину наукового знання, тоді як інноваційні цифрові формати забезпечують доступність, інтерактивність і розширення аудиторії, разом утворюючи цілісну екосистему біографічної освіти. Залучення здобувачів освіти до створення власних біографічних проєктів істотно підсилює освітній ефект, переводячи їх із позиції споживачів знання у позицію його творців. Аналіз навчальної дисципліни «Біографічні проєкти в Україні та світі» як моделі інтеграції знання про біографічні проєкти у вищу освіту доводить їхній потенціал у формуванні міждисциплінарного мислення, проєктної культури та цифрових навичок. Таким чином, біографічні проєкти доцільно розглядати не лише як допоміжний елемент гуманітарної освіти, а як самостійний освітній інструмент, здатний впливати на трансформацію навчальних практик, оновлення змісту гуманітарних дисциплін та формування фахівця як дослідника і комунікатора біографічного знання.

Список використаних джерел та літератури

1. Березівська Л. Д. Онлайн-проєкти як форма поширення педагогічного біографічного знання в освітньо-науковому просторі. *Бібліотека. Наука. Комунікація. Інноваційні трансформації ресурсів і послуг:* матеріали Міжнар. наук. конф. (Київ, 4–6 жовт. 2022 р.) / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Асоц. б-к України; відп. ред. О. М. Василенко. Київ: НБУВ, 2022. С. 555.

2. Гиріна Т. С. Біографічні проєкти в епоху кліпової свідомості: техніки утримання уваги в аудіоформаті. *Бібліотека. Наука. Комунікація. Пріоритети сьогодення та перспективи:* матеріали Міжнар. наук. конф. (1–3 жовт. 2025 р.): у 2 т. / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Асоц. б-к України; відп. ред. О. М. Василенко. Київ, 2025. Т. 1. С. 420–423.

3. Голубович І. В., Крижановська Т. О., Старовойтова І. І. Біографістика як напрям дослідження в історії філософії України : метод. рек. до курсу «Історія філософії України» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня освіти спец. 033 Філософія. Одеса: Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, 2021. 39 с.

4. Дічек Н. Біографіка освітня як дієвий інструмент збереження і творення історичної пам’яті нації: деякі теоретичні зауваги із практичних студій.

Науково-педагогічні студії. 2025. № 9. С. 28–46. DOI: https://doi.org/10.32405/2663-5739-2025-9-28-46.

5. Дослідження освітньої біографії як біографічне навчання / за наук. ред. Л. В. Литвинюк. Полтава: ПАНО, 2023. 182 с.

6. Єрахторіна О. Самовдосконалення особистості у науковій рефлексії і реалізації біографічних проєктів. Харків: Вид. Іванченка І. С., 2013. 215 с.

7. Міждисциплінарна освітньо-наукова програма «Біографістика і текстологія» другого (магістерського) рівня вищої освіти галузей знань 02 Культура і мистецтво, 03 Гуманітарні науки, спеціальностей 029 Інформаційна, бібліотечна та архівна справа, 035 Філологія (спеціалізація 035.01 Українська мова та література) [Електронний ресурс]. Київ, 2023. URL: https://kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/nmc.kmn/osv_pr/035_029_OPP_Biohrafistyka_i_tekstolohiia.pdf (дата звернення: 20.04.2026).

8. Навчально-методична робота кафедри української літератури, компаративістики і грінченкознавства [Електронний ресурс]. Київський університет імені Бориса Грінченка. URL: https://fufkm.kubg.edu.ua/struktura/kafedry/kafedra-ukrainskoi-literatury-komparatyvistyky-ta-sotsialnykh-komunikatsii/navchalno-metodychna-robota.html#biohrafistyka-i-tekstolohiia-druhoho-mahisterskoho-rivnia-vyshchoi-osvity (дата звернення: 20.04.2026).

9. Розман І. І. Українська педагогічна біографістика (друга половина XX – початок XXI століття): монографія. Ужгород: РІК-У, 2020. 616 с.

10. Розман І. І. Педагогічна біографістика: навч. посіб. Ужгород: РІК-У, 2020. 188 с.

11. Стамбол І. Біографічний проєкт як жанр і як технологія: концептуальні межі та основні різновиди. *Історія науки і біографістика.* 2025. № 4. С. 1–16. DOI: https://doi.org/10.31073/istnauka202504-01.

12. Тищенко О. М. «Лідер українства в серці України»: конкурс відеоробіт до ювілею Б. Д. Грінченка. *Лексикографічний бюлетень.* 2023. Вип. 32. С. 269–273.

13. Шарошкіна Н. Біографічний метод в освітній роботі як аналіз життєвого шляху людини. *Педагогіка і психологія професійної освіти.* 2012. № 4. С. 114–122.

14. Berezivska L. D., Mikhno O. P., Pinchuk O. P. Online projects as a form of spreading pedagogical biographical knowledge in the context of open science // Information Technologies and Learning Tools. 2023. Vol. 97, No. 5. P. 227–243. DOI: https://doi.org/10.33407/itlt.v97i5.5240.

15. Bueno B. O. Biographical approaches in education // Hytten K. (ed.). Oxford Research Encyclopedia of Education. New York: Oxford Academic, 2018. DOI: https://doi.org/10.1093/acrefore/9780190264093.013.3.

16. Luckenbill B. Biography: gateway to learning and literacy // IASL Conference Proceedings (Berkeley, USA): World Class Learning and Literacy through School Libraries. 2008. DOI: https://doi.org/10.29173/iasl7958.

References

1. Berezivska, L. D. (2022). Onlain-proiekty yak forma poshyrennia pedahohichnoho biohrafichnoho znannia v osvitnio-naukovomu prostori [Online projects as a form of dissemination of pedagogical biographical knowledge in the educational and scientific space]. *In:* Biblioteka. Nauka. Komunikatsiia. Innovatsiini transformatsii resursiv i posluh: Proceedings of the International Scientific Conference (Kyiv, October 4–6, 2022). NAS of Ukraine, Vernadskyi National Library of Ukraine, Assoc. of Libraries of Ukraine; (O. M. Vasylenko, Ed.). Kyiv, (p. 555) [In Ukrainian].

2. Hyryna, T. S. (2025). Biohrafichni proiekty v epokhu klipovoi svidomosti: tekhniky utrymannia uvahy v audioformati [Biographical projects in the era of clip thinking: techniques for retaining attention in audio format]. *In:* Biblioteka. Nauka. Komunikatsiia. Priorytety sohodennia ta perspektyvy: Proceedings of the International Scientific Conference (October 1–3, 2025) (Vol. 1, pp. 420–423). Kyiv [In Ukrainian].

3. Holubovych, I. V., Kryzhanovska, T. O., & Starovoitova, I. I. (2021). Biohrafistyka yak napriam doslidzhennia v istorii filosofii Ukrainy [Biography studies as a research field in the history of philosophy of Ukraine]. Odesa: Odesa I. I. Mechnykov National University [In Ukrainian].

4. Dichek, N. (2025). Biohrafika osvitnia yak diievyi instrument zberezhennia i tvorennia istorychnoi pamiati natsii: deiaki teoretychni zauvahy iz praktychnykh studii [Educational biography as an effective tool for preserving and shaping the historical memory of the nation]. *Naukovo-pedahohichni studii*, 9, 28–46 [In Ukrainian].

5. Lytvyniuk, L. V. (Ed.). (2023). Doslidzhennia osvitnoi biohrafii yak biohrafichne navchannia [Research of educational biography as biographical learning]. Poltava [In Ukrainian].

6. Yerakhtorina, O. (2013). Samovdoskonalennia osobystosti u naukovii refleksii i realizatsii biohrafichnykh proiektiv [Self-improvement of personality in scientific reflection and implementation of biographical projects]. Kharkiv [In Ukrainian].

7. Interdisciplinary educational and scientific program «Biohrafistyka i tekstolohiia» of the second (master's) level of higher education (2023). Kyiv. Retrieved from https://clipr.cc/jF7NS [In Ukrainian].

8. Educational and methodological work of the Department of Ukrainian Literature, Comparative Studies and Hrinchenko Studies (2026). Borys Grinchenko Kyiv University. Retrieved from https://clipr.cc/2vDzc [In Ukrainian].

9. Rozman, I. I. (2020a). Ukrainska pedahohichna biohrafistyka (druha polovyna XX – pochatok XXI stolittia) [Ukrainian pedagogical biography studies (second half of the 20th – early 21st century)]. Uzhhorod [In Ukrainian].

10. Rozman, I. I. (2020b). Pedahohichna biohrafistyka [Pedagogical biography studies]. Uzhhorod [In Ukrainian].

11. Stambol, I. (2025). Biohrafichnyi proiekt yak zhanr i yak tekhnolohiia: kontseptualni mezhi ta osnovni riznovydy [Biographical project as a genre and as a technology: conceptual boundaries and main types]. *Istoriia nauky i biohrafistyka,* 4, 1–16 [In Ukrainian].

12. Tyshchenko, O. M. (2023). «Lider ukrainstva v sertsi Ukrainy»: konkurs videorobit do yuvileiu B. D. Hrinchenka [«Leader of Ukrainianness in the heart of Ukraine»: video contest dedicated to the anniversary of Borys Hrinchenko]. *Leksykohrafichnyi biuleten,* 32, 269–273 [In Ukrainian].

13. Sharoshkina, N. (2012). Biohrafichnyi metod v osvitnii roboti yak analiz zhyttievoho shliakhu liudyny [Biographical method in educational work as an analysis of a person's life path]. *Pedahohika i psykholohiia profesiinoi osvity*, 4, 114–122 [In Ukrainian].

14. Berezivska, L. D., Mikhno, O. P., & Pinchuk, O. P. (2023). Online projects as a form of spreading pedagogical biographical knowledge in the context of open science. Information Technologies and Learning Tools, 97(5), 227–243. https://doi.org/10.33407/itlt.v97i5.5240

15. Bueno, B. O. (2018). Biographical approaches in education. In K. Hytten (Ed.), Oxford Research Encyclopedia of Education. New York: Oxford Academic. https://doi.org/10.1093/acrefore/9780190264093.013.3

16. Luckenbill, B. (2008). Biography: Gateway to learning and literacy. In IASL Conference Proceedings (Berkeley, USA): World Class Learning and Literacy through School Libraries. https://doi.org/10.29173/iasl7958